

Délegyházi Napsugár Óvoda
Délegyháza, Árpád u. 6.
OM: 037284

Délegyházi Napsugár Óvoda

Pedagógiai

Program

"Mindenik embernek a lelkében egy dal van,
És a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
Az hallja a mások énekét is szépnek."

Babits Mihály

Tartalomjegyzék

1. HELYZETKÉPÜNK.....	5
2. NEVELÉSI KONCEPCIÓINK.....	5
Gyermekkép.....	5
Óvodakép.....	6
Nevelési alapelveink:.....	6
3. Az óvodai nevelés feladata.....	7
1. Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés.....	7
2. Az egészséges életmód alakítása:.....	11
3. Az anyanyelvi –, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	14
4. Az óvodai élet megszervezésének elvei.....	15
1. A program célfejezete.....	15
2. A program rendszerábrája:.....	17
3. Hagyományrendszerünk.....	18
4. Az óvoda személyi feltétele.....	18
5. Az óvoda tárgyi feltételei:.....	19
6. Az óvodai élet megszervezése.....	20
5. A program tartalma.....	22
Néphagyomány ápolás, népszokások:.....	22
6. Az óvodai élet tevékenységformái.....	26
1. Játék, tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	26
2. Verselés, mesélés.....	32
3./ Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	35
4./ Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	37
5./ A mozgás.....	40
6./ A külső világ tevékeny megismerése.....	42
7./ Munka jellegű tevékenységek.....	45
7. Kapcsolataink.....	47
1./ Az óvoda és a család.....	47
2./ Az óvoda és az iskola.....	48
3./ Az óvoda és a közművelődési intézmények.....	49
4. Az óvoda egyéb kapcsolatai:.....	49
5. Kapcsolattartás formái:.....	49
8. Inkluzív pedagógia – Integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással- a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket.....	50
Gyermekvédelmi feladataink:.....	50
9. Érvényességi rendelkezés.....	60
10. A program ellenőrzése, értékelése.....	63

Pedagógiai Program

Délegyházi Napsugár Óvoda

ÓVODÁNK ADATAI

Neve: Délegyházi Napsugár Óvoda

Címe: székhely: 2337 Délegyháza Árpád u. 6.

Tagóvoda: Délegyházi Napsugár Óvoda Napfény Tagóvoda

Címe: 2337 Délegyháza, József Attila utca 29.

Telefon: +36 24 212070, +36 30 6921054

OM azonosító: 037284

Fenntartója: Délegyháza Község Önkormányzata

Címe: 2337 Délegyháza, Árpád u. 8.

Telefon: 06 24 212 011

Alapító okirat száma:

H/3992-17/2024.

kelte: 2024. 12. 16.

Alaptevékenységi besorolás: 581020 óvodai nevelés

Csoportok száma: 12

Óvodánk közalapítványának neve: Délegyházi Napsugár Óvoda Alapítványa

1. HELYZETKÉPÜNK

Óvodánk Pest megyében Budapesttől 28 km-re tavakkal körülvett településen a falu középpontjában, tagóvodánk a település szélén az Aranykörte Bölcsőde szomszédságában található. Délegyházán az emberek családi házakban élnek, régi környezetük azonban időközben átalakult, a gazdasági udvar szerepét átvette a díszkert, némi kis veteményeskerttel kiegészítve. Az óvodáskorú gyermekek életkörülményei általában változó (felmérő lapok és a családlátogatások alapján), a szülők iskolázottsága eltérő. Az elmúlt évekhez képest növekedett a közepes, szakirányú és felsőfokú végzettségűek aránya.

2. NEVELÉSI KONCEPCIÓINK

Óvodánk az Óvodai nevelés országos alapprogramjának szellemében végzi pedagógiai munkáját. Nevelési programunk az Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel program felhasználásával készült. Az óvodapedagógusok munkájának meghatározója e két dokumentum.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból indul ki:

- Az óvodai nevelésünknek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartására, megerősítésére kell irányulnia, az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- A gyermeket - mint fejlődő személyiséget – gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben óvodánk kiegészítő, esetenként hátrányt csökkentő szerepet tölt be.

Gyermekkép

Programunk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszük, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön a meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakoztatásának, minden gyermekben megtalálja a jót, épít a pozitív értékekre.

Pedagógiai programunk az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen

határozzák meg. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Óvodakép

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvoda pedagógiai tevékenység rendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiség fejlesztő) a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korban) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Nevelésünk célja, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.

Nevelési alapelveink:

- A gyermek személyiségéből, legtermészetesebb megnyilvánulásából kiindulva olyan szeretetteljes óvodai légkör megteremtése, amelyben a gyermeket megbecsülés, szeretet és bizalom övezi.
- Változatos tevékenységekkel segítjük a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását. Az óvodában előforduló valamennyi tevékenységet a személyiségfejlesztés eszközeinek tekintjük, tudatosan kihasználjuk azok fejlesztő hatását.
- A hatékony fejlesztőmunka alapja a reális gyermekismeret. A gyermek óvodába lépésétől törekszünk a gyermek mind alaposabb megismerésére. Ennek első lépése: információszerzés a gyermek óvodába lépés előtti fejlődéséről (anamnézis). Óvodába lépést követően a gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követjük, ennek eszköze elsősorban a megfigyelés, illetve az óvodapedagógusok által használható mérőeszközök. Rendszeres időközönként fejlettségi szintmegállapítást végzünk, tapasztalatainkat a gyermek személyiségfejlődésének nyomon követését az OVI-kréta rendszerében rögzítjük.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

- Gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységről különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség-tartalmak közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

3. Az óvodai nevelés feladata

A 3-7 éves gyermek testi-lelki és értelmi fejlesztése. Ezen belül:

- Az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés
- Az egészséges életmód alakítása,
- Az anyanyelvi,- az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

1. Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján.

F e l a d a t o k:

- Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig.
- Kiegyensúlyozott légkör megteremtése.
- Erkölcsi tulajdonságok fejlesztése.
- Szokás és normarendszer megalapozása.
- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze

- Az önkifejező-önérvényesítő gyermeki törekvések segítése
  - A különbözőségek elfogadására, megértésére nevelés.
- Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése, befogadástól az óvodáskor végéig.

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az **érzelmek** dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában **érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör** vegye körül. **Családias légkörben** kialakul a gyermekek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékokra ösztönöz. A gyerekek **élettere legyen barátságos, otthonos**, amit elsősorban az óvónő tervez meg, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek. Mozoghassanak a gyermekek szabadon a csoportszobában, mosdóban, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Legyen minden óvodai csoportnak hagyománya, szokásrendszere, ami sajátos, egyéni színezetű légkört biztosít, és ez is mélyítheti a gyermekek összetartozását, együttérzését.

Az **otthonosság** érzését segíti elő az is, ha az óvónő minden gyermeknek tároló helyet biztosít, ahova saját eszközeit, játékait, csoportos séták alkalmával gyűjtött "értékeit" beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Az óvónő a szülőkkel együtt teremtse meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez.

Nagyfokú körültekintést, gyöngédséget, megértést, türelmet kíván meg a 3-4 éves gyermekek befogadása. Az óvónő adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. Ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül, fokozatos időcsökkentéssel vegyenek részt a szülők ebben a folyamatban. Ez több szempontból nagyon hasznos. A gyermekeknek a szülői együttlét biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső rendjét, életét, a gyermekek napirendjét, szokásait. A befogadás ideje alatt a gyermekek elhozhatják magukkal azokat a tárgyakat, amelyekhez ragaszkodnak.

A befogadásban minkét óvónő vegyen részt. A dajkával együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot. Az óvónők a szülőkkel beszéljék meg a beszoktatás menetét.

A sok érdekes ízléses játék mellett az óvónő **személyes kapcsolattal**, mesével, ölbéli énekes játékokkal, mondókákkal kedveskedjen a gyermekeknek.

A lefekvésnél az új gyermeket különös szeretettel vegye körül az óvónő. A nyugalmas légkör megteremtése érdekében üljön le közéjük, és altatódalokat dúdolgasson nekik.

Az óvónő különös türelemmel, tapintattal mutassa be a testápoláshoz, étkezéshez használatos tárgyakat. Mutassa meg azok használatát. Már befogadás alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységeket, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltasson az óvónő, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. A közös élmények az óvodáskor végéig biztosítják a gyermekek együttműködését, amiben formálódik egymáshoz való viszonyuk. Az óvónő a különféle cselekvésekben is biztosítsa a nyugalmat, az ingerek ne okozzanak a gyermekekben zaklatottságot.

A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhesse a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így kialakul, hogy egy időben, egymástól függetlenül különböző motivált cselekvések alakulnak ki egyénileg és csoportosan is, ahol a gyermekek képesek alárendelni spontán aktivitásukat a közös tevékenységnek.

Az érdektelen gyermekekre szenteljen figyelmet az óvónő, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát, mert befolyásolását csak így tudja elindítani.

- A gyermek-gyermek, gyermek és az alkalmazottak pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközönsége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a **feltétel nélküli szeretet, korlátokkal** együtt. A korlátokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a **jó kapcsolatot a szülőkkel**, nagyszülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez. Bizalmas kapcsolatban a gyermekek egyéni jellemzőit, képességeinek (testi, értelmi, érzelmi, szociális) fejlettségi szintjét megismerheti az óvónő, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek. Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.

Az alkalmazottak és a gyermekek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

Az óvónő próbálja **megérteni** - elsősorban érzelmileg - a gyermekeket. A parancsolás helyett igyekezzon kérdezni, ami elősegíti a megértést az átérzést. Így elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszaszorítva, hanem más irányba terelhetővé válik.

A gyermekek mágikus képzelete sokat segíthet a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításában.

Az óvónő magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.

A gyermekek **tevékenységéhez** az óvónő biztosítson nagy **szabadságot**, a pontos határok megjelölésével. A hatásokat meg kell védeni a gyermeki respektálás érdekében. Tehát a nagy szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy az óvónő röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazza meg azt, amit akar, vagy amit nem akar. Az óvónő a többszöri "határátlépésnél" vezessen be konzekvenciákat, következményeket. Ugyanakkor adja meg a lehetőségeket a javításhoz.

Alakítsa ki a **közösségi élet szabályait**. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.

Az óvónő segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös aktivitásból eredő célok teljesítését. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe.

Az óvónő nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg az óvónő, hogy véleményt tudjon mondani a történekről úgy, hogy a gyermek saját felelőssége erősödjön. Ösztönözze a gyerekeket a konfliktusok önálló rendezésére.

Az óvónő **bátorítson** minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon.

Az **agresszív gyermek** lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.

A **felnőtt-gyermek** társalgásában világos, egyértelmű, építő, előrevivő megfogalmazás, jelenjen meg, a kívánság tárgyilagos megnevezésével, az ok kiemelésével.

Biztosítson az óvónő minden gyermeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzések elfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot.

A kapcsolatok erősítését szolgálja, a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.

- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalom előlege, és az a szemlélete, ami a sikert észrevesz, és a sikertelenséget segít elviselni. Az óvodapedagógus a gyermek hibázásait, tévesztéseit tekintse a fejlődési folyamat szerves részének, és a fejlődést támogató módon reagáljon rájuk.

Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.

Az óvónő örömét jelezze dicsérrel és félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.

A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, a szeretet egy bizonyos formája. A nehézségeket a humor feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.

A bátortalan gyermekek nevelésekor az óvónő minél többször örüljön a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek is.

Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen.

Az óvónő hívja segítségül a nevelésben a céltudatosságot. Elemezze, vizsgálja a gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését.

A felnőtt-gyermek kapcsolatát pozitív attitűd jellemezze.

A szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.

- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel és együtt működés.

- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- Közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Értékelik saját tetteiket, és az eléjük tárt magatartási példákat. Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.
- Érvényesítik kezdeményezőkézségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.

- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

2. Az egészséges életmód alakítása:

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Feladatok:

- A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése:

Az óvónő elsősorban a gyerekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése alapozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységvégzéshez szükséges. A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért folyamatos megfigyeléssel, testsúly, testmagasság, láb, kéz stb. összehasonlító mérésekkel segítse az egyéni sajátosságok feltárását.

A gyermekek **gondozásának** záloga az óvónő és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett ismerhetők meg a gyermekek igényei, családból hozott szokásai. Az óvónő a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségletüket.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvónő. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokások rendjét.

Az egy csoportban dolgozó óvónők a dajkák bevonásával állapodjanak meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetében az azonos gyakoroltatás érdekében.

A fejlődés egyik feltétele a **táplálkozás**, mely az elhasznált energiát pótolja, és a további testépítést biztosítja. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják. Ezért az óvoda kísérje figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag-összetételű legyen. Az étkezési szokásokat az óvónő úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezett legyen.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást.

Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A testápolás, a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvónő a gyermekek ápolása közben teremtsen interakciót, hogy a gyermek kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védje a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhessek ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermekeket, ezért az óvónő hasson a szülőkre, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Ennek kialakításában a szülők lehetnek a partnerek, akiket fontos meggyőzni a praktikus, izléses öltözködés előnyéről.

A mindennapi szabad **mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyermekek a természetes nagy mozgásokat, mozgáselemeket, **egyénileg** gyakorolják a mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják

a gyermekek mozgáskoordinációs tevékenységét. A rövid ideig tartó szervezett csoportos séták is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.

A gyermekek alvásigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt teremtsük meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele a csend. Elalvás előtti mesélés és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat, ha lehet minden alkalommal éljük át az altató hatására kialakult szendergés állapotát.

- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzenek gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka, általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszégyenítésétől.

Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag **testtartást**. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenciós fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható, megfelelő szakemberek bevonásával, szülővel, óvodapedagógussal együttműködve.

A gyermekek **egészséges életmódját** úgy lehet biztosítani, ha minden nap edzési lehetőségük van. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét.

Ezért mindennap - ha lehet kétszer is - tartózkodjanak a szabadban.

- A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása, a környezettudatos magatartás megalapozása

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag **tárgyi környezet**, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak, biztonságos és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai nevelő-fejlesztő munkához. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az óvodaudvar. Az **udvar** akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kinn tölthetik.

Az óvoda udvarát úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják óvónőjüket. Ugyanakkor legyen olyan udvarrész, ahol a gyerekek kisebb-nagyobb társaikkal együtt játszhatnak. Pl. homokozó. Az udvaron legyen árnyékos és napos játszórész. Legyen füves, homokos, betonos rész is. Az udvar esztétikai szépségét adja, a sok szép virág, cserje.

A **mozgásfejlesztő eszközök** különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. A **labdás játékokhoz** megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán legyen olyan udvarrész, ahol énekes játékokat játszhatnak a gyerekek.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével az óvónők **esztétikusan rendezzék be**.

A több funkciót betöltő **csoportszobát** tegyék balesetmentessé és alkalmassá a szabad játékokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre.

A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlésközvetítés miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos. A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot hagyjuk szabadon, csak olyan függönyt használjunk, ami nem veszi el a fényt. A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyermekek. Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére párologtató szükséges. Védjük az erős napsütés ellen a csoportszobát.

Az óvónő a többféle játéktevékenységhez alakítson ki elkülönített csoportszoba részeket, alakítson ki mesesarkot, ami a személyes perceknek, napi mesélésnek, drámajátékoknak a színtere. Legyen olyan sarok vagy csoportszoba rész, ahol a gyermekek összegyűjthetik a csoportos séták alkalmával talált "kincseket". Az **öltözők** berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyermeknek legyen külön ruha- és cipőtartó szekrénye, vagy polca. A **mosdóban** megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek legyen elkülönített fogmosó felszerelése, törölközője, fésűje.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat, zsebkendőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek.
- A ruhájukat ki-, begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyeljenek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

3. Az anyanyelvi –, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelv ismeretére megbecsülésére, szeretetére nevelés a kommunikáció különböző formáinak differenciált terjesztése a nevelési tevékenység egészében.

Az anyanyelvi nevelés általános feladatai:

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

A gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel.

Beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.

Szókincs gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.

Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejező készség kialakítása.

Nyelvi készség (társalgási vagy kontextusos és elbeszélő vagy összefüggő beszéd) fejlesztése.

Kommunikációs jelzések felismerésének, használatának gyakorlása egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.

Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.

A szociokulturális háttér figyelembevételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása.

A beszélő környezet, szabálykövetítés a javítgatás elkerülésének, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartásának, ösztönzésének és a gyermeki kérdések támogatásának kiemelése.

A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és szervezeten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotó képesség fejlesztése). Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása az önálló felfedezés gyakorlásának támogatásával.

4. Az óvodai élet megszervezésének elvei

1. A program célfejezete

Alapvető célok:

- Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- A sokoldalú képességfejlesztéssel a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

Az általános nevelési feladatok:

Az óvodások testi, lelki szükségleteinek kielégítése az erkölcsi-szociális; az esztétikai; és az intellektuális érzelmek differenciálódásával.

a.) Az erkölcsi-szociális érzelmek alakítása:

- Az érzelmi biztonságot nyújtó, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, közösen végzett munka öröme olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítsenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, a közösen végzett munka öröme, önzetlenség.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességét, harmonikus testi fejlődését.
- A gyermek-gyermek, az óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermekek legyenek képesek a környezetükben lévő emberi kapcsolatokban észrevenni a jót és a rosszat.
- Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a különbözőségek elfogadását.
- Segítse a barátkozást, érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősödését.

b.) Az esztétikai érzelmek alakítása

- Egyéni igények figyelembevételével esztétikus, higiénikus gondozás biztosítása.
- Harmonikus, esztétikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását.
- Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban a természetben, tárgyi, társadalmi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekhez tapadjanak rácsodálkozási élmények, hogy a gyermekekben az élménybefogadó képesség erősödjön.
- Legyenek képesek a tárgyi, emberi, természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek később kialakuló esztétikai értékítéletének.

c.) Az intellektuális érzelmek alakítása:

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott érzékeny befogadását.

- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze az értelmi képességeket - az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást,- különös tekintettel a kreativitásra.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- A meghitt megbeszélések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét.
- Az érzelmi alapigények biztosítása - biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet.
- Segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással vagy vizuális eszközökkel szabadon kifejezhessék.

2. A program rendszerábrája:

A program célja, feladata

A nevelés keretei

Az egészséges életmód alakítása

Az érzelmi nevelés és társas kapcsolatok

A tevékenység kerete:

Néphagyomány - ápolás, népszokások

A program tevékenységformái:

- játék, tevékenységben megvalósuló tanulás,
  - verselés, mesélés
  - ének, zene, népi játék, tánc
  - rajz, mintázás, kézi munka,
    - mindennapos mozgás,
  - a külső világ tevékeny megismerése
    - munka jellegű tevékenységek
- tevékenységekben megvalósuló tanulás

A program kapcsolatrendszere

Család

Iskola, közművelődési intézmények

3. Hagományrendszerünk

Ünnepek ápolása:

A gyermekek életének jeles napjai: - születésnap
- névnap

Egyéb ünnepeink: Mikulás
Advent
Farsang
Húsvét
Mackó hét
Gyermeknap
Anyák napján,
Iskolába indulók búcsúztatása

Környezetvédelmi napot:

Víz napja (márc. 20.)
Föld napja (ápr. 22.)
Állatok világnapja napja (okt. 04.)

Nemzeti ünnepeink

4. Az óvoda személyi feltétele

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodában alkalmazottak száma: 43 fő

A különböző szakalkalmazottak foglalkoztatása.

- Óvodapedagógus: 25 fő
- Pedagógiai asszisztens 4 fő
- Szakképzett dajka: 12fő
- Óvodatitkár: 1 fő
- Karbantartó 1 fő (4 órás)
- gyógypedagógus 1 fő (4 órás)

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

Személyi feltételek:

Az óvónő személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli.

Az óvónő legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvónőnek legyen igénye az önművelésre, a körülményekhez képest teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia. Az óvónői párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.

Az óvónők vonják be a nem pedagógus alkalmazottakat a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe.

Az óvoda valamennyi munkatársa hangolja össze munkáját és folyamatosan együttműködve biztosítsa a gyermekek nevelését.

5. Az óvoda tárgyi feltételei:

A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Az óvoda épületének és kertjének kialakítása a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, biztosítja egészségük megőrzését, fejlődését. Lehetőségük van a mozgás és játékigényük kielégítésére. A gyermekek által használt tárgyi felszerelések számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel vannak elhelyezve.

Óvodánk biztosítja a megfelelő munkakörnyezetet az óvoda munkatársainak (nevelői szoba, mosdó, öltöző).

Lehetőséget biztosítunk a szülők fogadására. (szülői fogadó)

Tornaszoba és az udvar mozgásfejlesztő eszközökkel való bővítése a költségvetésből és alapítványi támogatásból folyamatosan történik.

Játéktevékenység eszközei:

Minden csoport rendelkezik alapvető képesség, készség és kreativitást fejlesztő játékokkal.

Óvodai tanulás eszközei:

A szakmai eszközök beszerzése részben költségvetési keretből, részben pedig költségvetésen kívüli összegből történik, minőségi és mennyiségi bővítése folyamatos.

Mind a játék- mind a tanulási eszközök beszerzése a gyermekcsoport életkori és a gyermekek egyéni fejlettségi szintjének figyelembe vételével történik.

Az óvoda épületének, udvarának, berendezésének kialakítása a gyermekek eredményes nevelését, fejlesztését szolgálja.

Legyen tiszta, gondozott, esztétikus minden terme, öltözője, mosdója. A gyermekek egészséges életmódját biztosítsa. A gyermekek mozgásának, játékigényének kielégítéséhez legyenek megfelelő játékeszközök.

6. Az óvodai élet megszervezése

A program ajánlott napirendje, heti rendje

A gyermekekre nagy hatással van a felszültségtől mentes együttlét, az örömteli hangulat, az óvónő érzelmgazdagsága, az óvoda egész életének átgondoltsága.

Tervezésnél figyelembe kell venni a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Egész nap érvényesüljön a folyamatosság, rugalmasság. A kapcsolatépítés lehetőségének kiemelt feladata van gondozás közben (összehangolt sürgétésmentes munka, kommunikáció, érzélem kinyilvánítás, stb.).

Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakcióra, előszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.

A gyermekek délutáni pihenése élettani szükséglet. A délutáni alvás idő tartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidül, majd a legnagyobbaknál az egy órás pihenés után megszűnhet.

Az állandóan és/vagy ciklusosan megjelenő tevékenységek nyugalmat, folytonosságot, támaszt biztosítanak, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben az eredményes iskolai előrehaladáshoz szükséges képességeik és készségeiket fejlesztő napi 45 perces iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységekben vesznek részt.

A heti rend: az óvodapedagógus egy-egy témakörre csoportosítva, azt körbejárva dolgozza fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző foglalkozási területeken keresztül. Ezt az óvodapedagógus az OVI-kréta rendszerben a csoportnaplóban dokumentálja.

Napirend szeptember 01-től - május 31-ig

6,30 - 10,00 Játék a csoportszobában
Személyes percek

Tevékenységben megvalósuló tanulás, egyéni és mikro csoportos tevékenység,

- mozgásos játékok, mindennapos mozgás
- verselés, mesélés
- rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

- ének, zene, népi játék, tánc
- külső világ tevékeny megismerése
- részképességek fejlesztése egyéni szükséglet alapján
- testápolási teendők
- tízórai
- verselés, mesélés
- 7.30 – 11.30 iskola előkészítő tevékenységek a napi tevékenységekbe ágyazva.

10,00 – 11,30 Játékok a szabadban

- séta
- a népi játékok, mindennapos mozgás az udvaron
- testedzés
- szabad játék

11,30 – 12,30 Ebéd

Testápolási teendők

12,30 – 14,30 Pihenés, alvás mesével, altatóval

14,30 – 15,00 Testápolási tevékenységek

Uzsonna

15,00 – 17,00 Játék, szabad tevékenység, egyéni képességfejlesztés

Napirend nyári hónapokra

6,30 - 11,30 Játék, szabadon választott tevékenység

Testápolási teendők

Tízórai

Séta, játék, mindennapos mozgás a szabadban. egyéni képességfejlesztés,

11,30 - 13,30 Ebéd

Testápolási teendők

12,30 - 14,30 Pihenés

- alvás mesével, altatóval

14,30 - 15,00 Testápolási teendők

Uzsonna

15,00 - 17,00 Játék, képességfejlesztés

5. A program tartalma

Néphagyomány ápolás, népszokások:

Programunk a néphagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvónők feladatának tekinti. Az óvónő építse be a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyek a folklórban megőrzésre érdemesek. Az óvónő teremtsen meg azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él a népi kultúra, s a mai gyermekek is megtalálják benne a szépséget, örömet és a követendőket. Az óvoda természetes közege a hagyományőrzésnek. A népi kultúra gyermektől-gyermekig, óvónőtől-óvónőig, szájhagyomány útján hagyományozódik.

Az óvónők igénylik, ismerik, szeretik a gyermek folklórt, képesek azonosulni azzal. Tudják a népszokások eredetét, ismerik azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit, jártasságra tesznek szert a kézművességben, számos népi játékot, népmesét, népdalt ismernek.

- A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban
  - Vers-mese, dramatikus játék: (népmesék, mondókák, közmondások, rigmusok, időjósok, névcúfolók, találós kérdések),
  - Ének, zene, népi játékok, tánc, zenehallgatás: (mondókák, énekes gyermekjátékok, népdalok, hangszeres népzene),
  - Rajz, mintázás, kézimunka: (tárgykészítő népi játékok, sodrások, fonások, gyöngyfűzés, agyagozás, mézeskalács sütés),
  - A környezet tevékeny megszerettetése: (találós kérdések, népi szokások, jeles napok, népszokások),
  - Mozgás, mozgásos játékok: (ügyességi és sportjátékok).

Az óvodában ünnepelhető jeles napok

- Születésnap,
- Márton-nap,
- Advent,

- Farsang
- Mackó hét
- Húsvét,
- Majális.

Néphagyomány-ápolás ajánlott tartalmi korcsoportonként

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez az óvónő a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységeket.

A hagyományok ápolása közben történő együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés, örömtelivé, izgalmassá teszik a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt sem lehet erőltetett, betanított forma, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttlét kell, hogy legyen.

- Szüret

3-4 évesek

Hallgassanak éneket, mondókát almáról, szőlőről, szüretről. Szemezzék a szőlőt, kóstolják a mustot.

4-5 évesek

Ismerjenek meg egyszerűbb énekes játékokat, gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsöket. Kedvük szerint vegyenek részt a szüretben: játszanak népi játékot, táncoljanak népzenere.

5-6-7 évesek

Szervezzenek szüreti mulatságot az óvónő segítségével, Díszítsenek kaput gyümölcsökkel, süssenek pogácsát. Tudjanak verset, dalt, mondókát a szőlőről. Legyenek aktív részesei a mulatságnak: táncoljanak, énekeljenek, játszanak szüreti népi játékot, szemezzék, kóstolják a szőlőt.

- Advent

3-4 évesek

Ismerkedjenek az advent jelképeivel: koszorú, naptár. A naptár alapján minden nap készüljenek egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát egy verset tudjanak a Mikulást és a karácsonyt várva. Készítsenek egyszerű fenyődíszeket, ajándékokat

szüleiknek. Figyeljék a vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát. Ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal.

4-5 évesek

Segítsenek az adventi naptár és koszorú elkészítésében. Tegyék vízbe a cseresznyeágot, ültessenek Luca-búzát, fénycsillagot, fessenek az ablakra, süssenek mézeskalácsot, készítsenek fenyődíszet nehezebb technikával. Mikulás és karácsony előtt tanuljanak dalt, verset, mondókát. Egyenek almát, mézes diót, gyűjtsák meg a gyertyát.

5-6-7 évesek

Önállóan, de az óvónőjük irányításával készítsenek adventi naptárt és koszorút. Tanuljanak mondókát, verset Mikulásra és karácsonyra. Figyeljék az időjárást. Készítsenek asztaldíszet.

Az étkezési szokásokhoz: szeleteljék almát, törjék diót, gyúrjanak, süssenek mézeskalácsot.

- Farsang (télbúcsúztató népszokás)

3-4 évesek

Egyszerű technikával díszítsenek papíralarcot, ha kedvük van táncoljanak, utánozzák az óvónő táncos mozdulatait.

4-5 évesek

Díszítsenek farsangi álarcot, vegyenek részt farsangi játékokban, tanuljanak egyszerű dalokat vagy mondókákat, Hallgassanak tréfás mesét, verset.

5-6-7 évesek

Tanuljanak farsangi dalt, bálba hívogató mondókát. Segítsenek jelmezük, maszkjuk elkészítésében. Hívogassák társaikat a mulatságba. Vegyenek részt a táncban, az ügyességi játékokban, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében.

- Mackó hét

3-4 évesek

Február első hetében felelevenítjük az időjárással kapcsolatos népi hiedelmeket -(mackó és az árnyéka). Ennek kapcsán mód nyílik a medve életmódjának megbeszélésére (hol laknak, mit esznek, szokásaik, hozzájuk kapcsolódó verssel, mesével, mondókával ismerkedhetnek).

4-5 évesek

Megismerkedhetnek a vadon élő állatok élőhelyével, életmódjával. A hozzájuk kapcsolódó versekkel, mesékkal, énekes játékokkal.

Készítsenek bábót, maszkot.

5-6-7 évesek

Bővítsük ismereteiket a vadon élő állatokról. Tanuljanak verseket, dalokat, énekes játékokat.

Készítsenek bábokat, mintázzanak.

Kedvenc állatos meséjüket dramatizálják.

- Húsvét - locsolkodás, tojás játékok

3-4 évesek

Tanuljanak locsolóverset, díszítsenek tojást óvónőjük segítségével. Locsolkodjanak.

4-5 évesek

Tegyenek nagyobb sétát a környéken, díszítsenek tojást, díszítsék csoportszobájukat.

5-6-7 évesek

Díszítsék az ablakot festéssel. Tanuljanak mondókát locsoláshoz. A fiúk locsolják meg a lányokat és az óvónőket. A lányok díszítsenek tojást a fiúknak.

- Május elseje, majális

3-4 évesek

Az óvónő és a nagyok feldíszített fáját járják körbe, tavaszi dalokat énekelve.

4-5 évesek

Egyszerűbb díszeket készíthetnek a májuszára, segíthetnek díszíteni is.

5-6-7 évesek

Maguk készítik a díszeket a fára, közösen díszítik.

6. Az óvodai élet tevékenységformái

1. Játék, tevékenységekben megvalósuló tanulás

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

F e l a d a t o k, célok:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása, a szabad játékban és a tevékenységben megvalósuló tanulás során.
- 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvónő játéksegítő módszerei.
  - Szimbolikus szerepjátékhoz a megfelelő feltételek biztosítása.
  - Az óvodapedagógus feladatai a szabad játékban.
  - Célunk a szabad játék minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatása indirekt módszerekkel a 3-7 éves korú gyerekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében az együttműködés kiszélesítésével.
  - Célunk a szabad játék elsődlegességének biztosítása, a játék eszköz jellegének profesionalizálása a testileg-lelkileg egészséges személyiség kibontakoztatása, örömteljes óvodai élet.
  - Célunk a gyermekek elemi pszichikus szükségletek, a szabad játék minél optimálisabb szintű kielégítése a megfelelő feltételek biztosításával, játéktámogató magatartással reflektív attitűddel, a szülők szemlélet formálásával.
- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés - élmények).

Alkotó kedvű légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvónő, ahol a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel jeleníti meg azt, milyen helyet választ és mennyi ideig tart a játéka. Az óvónő teremtsen meg mindezekhez a feltételeket. A játékos légkört segíti a sok új ötlet is, a kellő időben adott segítség, megerősítés. A csoportban csak annyi szabályt vezessünk be, ami

segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, a szabad játékot, a sokféle manipulációt, az elképzések valóra váltását.

A **kreatív légkör** segíti a gyerekek ötleteinek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. Az óvónő segítse, támogassa a gyerekek közötti véleménycserét. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani. Az óvónő **kezdeményezésére** a gyerekek szívesen vesznek részt az énekes és mozgásos játékokban. A **képességfejlesztő játékoknál** a gyermek válasszon szabadon a felkínált szerepek, játékhelyzetek, társak között. Az óvónő az **együtt játszás** során teremtse meg a kezdeményezett játékhoz szükséges témát, eszközöket, szabályokat és a helyet. Az óvónő őszinte játékra, mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az óvónő az oldott légkör érdekében bátran használjon humoros kifejezéseket és tréfás szavakat.

- A különböző típusú játékokhoz szükséges hely biztosítása.

A gyermekek a csoportszobában szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvónő segítségével alakítsák ki játékuk számára a megfelelő **helyet**. A csoportszobában legyen helye többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített "kuckóknak".

Az intellektuális érzelmeket kiváltó séták során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján. A rajzolásnak, festésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök játékidőben is álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük Őket arra, hogy minél több nagy mozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvónő segítse az udvari szerepjáték kibontakozását.

A csoportszobában is legyen lehetőség a nagy mozgásos játékokra.

- A játékhoz szükséges idő.

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak a játékok elrakása nélkül, több órán keresztül. A napi életszervezésben az óvónő törekedjen arra, hogy a gyermekek minél több időt kapjanak az udvari játék-tevékenységhez.

- A kreativitást segítő játékeszközök.

A játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek kibontakoztatják és gazdagítják a gyermekek elképzéseit. Az óvónő a játékhoz olyan eszközt biztosítson, mely ízléses, praktikus, egyszerű félkész játék, hogy sokféle ötlethez, játékfajtára ihlessen.

Az udvari játékok zömmel a gyerekek nagy mozgását elégítik ki.

A megfelelő készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök. Ez a többlet napjainkban különösen nagy jelentőségű, mert nevelő értéke indirekt módon hat a fogyasztói társadalom torz hatásai ellen. Megerősíti a gyermeki kreativitás, önkifejezés, alkotókedv, közös tervezés, együtt működés interakciós kultúra kibontakozását, annak átélését, hogy nem a pénzen vett játék jelenti a legnagyobb örömet.

- A gyermekek tapasztalatainak gazdagítása, élmények szerepe.

A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal a játék tartalmát gazdagítják. Az óvónő tegeje lehetővé, hogy a családban, óvodában, tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék.

- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz alkalmazkodva.

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a gyakorló játék. Ezért legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, így a véletlen cselekvéshez örömezés társul. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Az óvónő biztosítsa a **gyakorló játékhoz** szükséges eszközöket, s játékával adjon mintát a játékok helyes használatához, a játékok elrakásához. Ez a tevékenység jól fejleszti a szem-kéz koordinációt, kezesség-szemesség kialakulását, hat a laterális dominancia kialakulására.

Az óvónő kísérje érdeklődéssel a gyermekek **halandzsázását**. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekben pozitív érzelmet kelt.

A gyakorló játék lehetőségét az udvaron is biztosítsa az óvónő. Erre legalkalmasabb a homok, a víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, melyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgathat. Az óvónő segítse a gyermek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szimbolikus és szerepjáték**. Az óvónő szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a különböző kapcsolatok kialakítása minta legyen a közös cselekvéshez. A gyermekek vállaljanak el szerepeket, használjanak szimbólumokat a "mintha" helyzetek megteremtéséhez.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a dramatizálásnak, bábozásnak. Az egyszerű mesék megjelenítésében legyen résztvevő az óvónő, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvónő előadásával jelenjen meg az óvodában. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket az óvónő a gyermekekkel közösen készítse el.

A **konstrukciós játékhoz** kapcsolódva jelenjen meg a barkácsolás, elsősorban az óvónő által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvónő a gyermek aktív bevonásával hoz létre.

A gyermek konstrukciós játékára legyen jellemző a formagazdagság. A gyermek élje át az "én készítettem" alkotás örömeit.

A gyermekek játszanak olyan egyszerű **szabályokhoz kötött ügyességi- és szabályjátékokat**, amelyek könnyen betarthatók. Az óvónő tervezzen olyan szabályjátékokat, amelyek a gyermekek mozgásigényét is kielégíti.

A nagyobb gyermekek játékában is megjelennek a különböző játékfajták. Gyakran előfordul a kutató manipuláció, ha ismeretlen mozdulatokat, fogásokat igénylő eszköz kerül a kezébe. Dominánsan jelentkezik az érzellemmel telített szerepjáték, a "mintha" helyzet, amelyhez különösen erős képzelőerő társul. Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy a beleélés kifejtett formája kialakulhasson, minél többféle szerepet megformálhasson és a szerepegyeztetésben sikeresek legyenek. A gyermekek játékelgondolása fejlődjön. Jelenjen meg a többféle ötletből kialakított tartalmas játék, ami fejleszti a gyermekek kommunikációs képességét, szabálytanulási készségét, társakhoz való viszonyát, az együttes cselekvőképességet.

A jó példa nyomán a gyermekben fokozódik a mesedramatizálás igénye. A gyermekek bábozzák, dramatizálják a meséket, hogy a meseélmény többoldalú örömszerzés legyen számukra. Az óvónő a gyermekekkel barkácsoljon különböző típusú bábokat, hogy együttes, cselekvő megjelenítésre ösztönözze őket.

A szerepjátékot és a dramatizálást egészítse ki az építő, **konstruáló** játék. Később legyenek képesek arra, hogy bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozzanak létre. Használjanak különböző anyagokat, eszközöket. Az óvónő szerettesse meg a szabályjátékokat. A gyermekeknek adja meg azt a lehetőséget, hogy ők is hozzanak létre szabályokat. Legyenek a játék vezetői maguk a gyermekek is.

- Anyanyelvi nevelés feladatai játék közben.

A csoport elfogadott „etikai kódexének „nyelvi megfogalmazása, különös tekintettel a konfliktuskezelés az asszertív (tud nemet mondani, saját érdekeit képviselni, mások agresszióját, pl.: a csúfolódást, verekedést megfelelően kezelni) kommunikációs stílus nyelvi formáinak gazdagítása.

A gyermeki kommunikáció fejlettsége és a társas kapcsolatok, pozíciók közötti összefüggések megfigyelése a játékban. A vezető egyéniségek kommunikációs stílusának megfigyelése, a gátlások gyermekek oldása pl.: ölbeli játékokkal.

A HH, HHH gyermekekre fordított kettős figyelem, a beilleszkedés támogatása a játékban, minél több spontán párbeszédes helyzet és célzott, tervszerű anyanyelvi fejlesztés.

Hiteles kommunikáció, érvek a szülőknek a szabad játék fontosságáról.

Tudatosan megengedő, támogató biztosságot adó jelenléttel, boldog atmoszféra teremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédkedv a közlésvágy motiválása.

Érdeklődés, komoly figyelem kifejezése a gyermeki közlések iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársként nyelvi kifejezésminták adása.

A gyermeki szerepjátékot kísérő párbeszéd támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével, a beszéd prozódiai elemeinek gazdagításával. Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak

megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.

- Az óvónő játéksegítő módszerei

Tudatosan megengedő, elfogadó, biztosságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenlétpedagógiai optimizmus. Potenciális partner, akit érdekel, amit a gyerekek játszanak, tesznek csak a szükséges esetekben avatkozik be, például veszélyessé váló agresszív játékba. A szabad játék és játszótárs biztosítása, a kreativitás ösztönzése, támogatása. A játék elképzelések megbeszélésének inspirálása. Reflektív szemlélet: a gyermekek játékkal kapcsolatos jelzéseinek szinkronizálása, majd a gyermekek játékhoz szükséges döntéseinek előkészítése. A nyíltan megfogalmazott gyermeki kérések, kérdések mellett az üzenetek dekódolása segíti a játékelképzelések kibontakozását. A gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezése és megvalósítása elsősorban indirekt módszerekkel (pl.: társas kapcsolatok formázása, az együttműködés fejlesztése, az interakciók tartalmának fejlesztése, a kezdeményezőkésszeggel, önértékeléssel, önértékesítéssel, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok).

Nemi identitás fejlődésének elősegítése (a fiúk óvó-védő késztetéseiből, a csoporton belüli társas pozíciók elfogadásából adódó harcias szellemű játékaiknak elfogadása ésszerű határokkal, a lányok anyáskodó, gondoskodó aktívan kommunikáló hajlamainak támogatása). A tradicionális nemi szerepektől való eltérés, az egyéni különbözőségek, motiváció tisztelete (babázó kisfiú, autózó kislány természetessége).

A szabad játék elsődlegességének biztosítása a szülőkkel, pedagógus és a nem pedagógus kollégákkal együttműködésben:

Mintaértékű kommunikáció, az éppen aktuálisan csoportra és egyénre szabottan formálendő szokások normák hangsúlyozásával, a szerepjátékba való bekapcsolódáskor az adott játszócsoportra hangolódó szerepformálás.

Pozitív visszajelzések (játék közben első sorban metakommunikációval jelezhető a látom, értem, fontos nekem, örülök, hogy jól érzitek magatokat, játék után esetleg az ötletek befogadására, közös eszközkészítésre, játékokkal való bánásmódról, rendrakásra vonatkozóan szóbeli értékelés is elhangozhat).

A megfelelő csoportlétkör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális-interkulturális szemlélettel.

Intervenciós gyakorlattal megvalósítása, ezen belül szoros együttműködés az óvoda nem pedagógus dolgozóival és a szülőkkel.

A közösségi élet a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálása a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképesség erősítése (épületen belül és udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályait- ezekre utaló jelzések) különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire.

- A fejlődés eredménye az óvodáskor végén.

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékokban dominánsan jelentkezik a szimbolikus szerepjáték.

- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák.
- Bonyolult építményeket képesek konstruálni.
- Élvezik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására.

Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermekek tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általa fejlődnek. A tapasztalat- és élményszerzési lehetőségek a gyermek életének minden színterén jelen vannak. A gyermeki tanulás két fő bázisa az óvodán kívüli- és belüli spontán és szervezett tevékenységek.

Tervező munkájában az óvodapedagógus minden esetben épít a gyermek óvodában, illetve máshol szerzett ismereteire, tapasztalataira, és minden lehetőséget megragad a további élmény- és tapasztalatszerzésre, valamint ismeretbővítésre. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti, pedagógiai munkánkban építünk erre. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet.

Az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása leginkább a játékon keresztül fejlődik.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvónő által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszaira épülő ismeretszerzést is magában foglalja. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodai tanulás célja nem csak, és nem elsősorban az információk bővítése, hanem a képességek fejlesztése. Ez viszont egyénre szabottan, differenciáltan, az egyes gyerekekhez igazított módszerekkel, eszközökkel, az egyes gyerekekhez mért tempóban, az azonnali és egyénhez mért visszacsatolással lehet csak hatékony. Legyen az óvónő értékelése rendszeres, egyértelmű, tárgyilagos. Fontos, hogy az óvodapedagógus felismerje a nevelési/tanulási folyamat során a gyermek megértési nehézségeit, és azokra szakszerűen, a gyermek életkori sajátosságait, valamint egyéni fejlettségi szintjét figyelembe véve reagáljon.

Az óvodai tanulási folyamatnak szociális, mozgáson alapuló és értelmi képességeket mozgató összetevői vannak, ezért az óvodai tanulást a szó tág értelmében használjuk.

Az óvodai tanulás jellemzői:

- épít a gyermeki kíváncsiságra,
- „felhasználja” az aktivitását,
- a játékba integrált, cselekvéses gondolkodási formák lehetőségeit teremti meg,
- egyénhez mérten értékkel,
- örömteliséget biztosít,
- épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire,
- a tanulási képességek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat,
- egyformán tartja jelentősnek a különböző képességeket, készségeket és a meglévő tudást,
- folyamatosan és fokozatosan várja el az együttműködést, a feladattartást, az irányíthatóságot.

Ez így együtt biztosítja egyaránt az óvoda- iskola átmenet megkönnyítését, a differenciálást, magát az érzelmi légkört, a játék elsődlegességét, valamint az együttműködő, felelősséget vállaló, óvodai szokásokat, erkölcsiséget figyelembe vevő légkört.

A gyermeki személyiség fejlesztése az életkori és egyéni fejlődési sajátosságok figyelembevételével, interaktív nevelési-tanulási- tanítási módszerek dominanciájával valósul meg.

Sokszínű, változatos, cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása.

Az egyéni tanulási utak támogatása a gyermeki szükséglethez és egyéni képességhez igazodva, mind az átlagos, a tanulási nehézséggel rendelkező és tehetség ígéretes gyermekek esetében is.

A gyermek önálló döntésén alapuló tevékenységrendszerben az óvónő megfelelő mennyiségű és minőségű segítségadásának biztosítása.

Kompetenciák fejlesztése (pl. a tanulási folyamatban érzelmek közvetítése a gyermek felé, a gyermeki érzelmek bátor kinyilvánítására motiválás az interaktív közös együttműködésben, szövegértés-szövegalkotás megalapozása.).

A módszerek és eszközök megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, képességeinek fejlettségi szintje, testi-lelkiállapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. A szervezett tevékenységek során az óvodapedagógus változatos módszerekkel, eszközökkel igyekszik felkelteni és fenntartani a gyermekek érdeklődését.

Az óvónő az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékoság, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemzés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az élmények elmondása, az otthoni és óvodai megbízások adása, az önálló feladatmegoldások, önellenőrzésre, önértékelésre való készítése, mind hasznos módszerei a programunknak.

Az óvónő törekedjen módszertani kultúrájának kihasználására.

- Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez.

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok **buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak**. Ezért az óvónő törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek mindennap kapjon valamilyen **pozitív megerősítést**.

Kerülje a sztereotip értékeléseket, helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki. Az óvónő alkalmazza a differenciált, árnyalt, változatos (fejlesztő, összegző) értékelési formákat, amelyek mindig az adott nevelési helyzethez igazodnak. Vegye figyelembe az adott értékelési módszer alkalmazásának a gyermek személyiségfejlődésére gyakorolt hatását.

Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simítást, pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést, egyénileg, a csoport és a szülők előtt egyaránt. A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. Az óvónő a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés, egy kérdés segítsen a nem kívánatos magatartás megszüntetésében.

2. Verselés, mesélés

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágiussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, a rímeinek csengésével. A pedagógus meseválasztása tudatos, gyermekközpontú legyen, vegye figyelembe a korosztályt, a csoport és az egyéni fejlettségi szinteket.

A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése, a saját vers és mesealkotás megalapozása változatos módszerek alkalmazásával. Például: mesealakok, szituációk megjelenítése dramatizálással, bábozással, ismert mese befejezése, mozgásos átváltás, utánzás, felnőtt által megkezdett mese befejezése, mese kiegészítés, átalakítás, fantázia játékok, gyermek meséje egy- egy ismert mesehősről, mese szerkesztése megadott címről, ismert mese feldolgozása kérdések alapján, képolvasás, közös vagy egyéni beszélgetés, mese mondás különböző eszközökhöz kapcsolódva ismert mese követésével.

A gyermeki vers és mese alkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében. (mese befejezés rajzzal, saját mesekönyv, mese illusztráció)

A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.

A klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoportösszetétel figyelembevételével, a mese, vers anyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása.

F e l a d a t o k:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, szimbolikus szerepjáték).
- Az nyelvi nevelés feladatai a vers mese tevékenység területén.
- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvónő feladata. Csak a művészi értékű irodalmi alkotások biztosítják az esztétikai élmény mélységét. Ezért a mű választásában érvényesüljön a **pedagógiai, pszichológiai módszertani tudatosság.**

Az óvónő a **3-4 évesek** versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink verseiből állítsa össze. Olyan meséket válasszon, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

A **4-5 évesek** meséi már lehetnek többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Kapjanak helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsőfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az **5-6-7 éves** kor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és a műmesék a gyermekek mesetárában.

A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodjon a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. Az óvónő tervezzen bátrabban lírai verseket, mert a gyerekek már ebben a korban is megérik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítsék meg a környezet megszerettetését, a néphagyomány-ápolást, az évszakok szépségét.

- A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása.

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a **mondókákhoz, ölbeli játékokhoz** tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, test melegében teljes biztonságérzettel hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvónő teremtsen minél több lehetőséget a vidám rigmusok korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvónővel együtt ismételjék az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét.

Az egyszerű **állatmeséken** keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerjék meg a bábokat. Az óvónő mutasson be párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket. A bábok számát fokozatosan növelje.

A vers, mese szimbolikus szerepjátékokhoz csak olyan kellékeket használjon az óvónő, ami elősegíti a képzeleti képek előhívását, s a mesékhez való erős kötődés kialakulását.

Óvakodjon más eszközök használatától.

A kiscsoportos korú gyermekek 10-12 mondókát és 10-14 új mesét ismerjenek meg.

A **4-5 éves** gyermekekben **kialakul a mese, a vers szeretete**. Igénylik, izgatottan várják az óvónő meséit. A gyermekek arcán megjelenik a megfélemlítő áhítat, figyelő ámulat. Játéukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához. Az óvónő segítségével jelenítsék meg a meséket, rögtönözzenek bábjátékot, fejezzék be a megkezdett mesét.

A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismerjenek meg.

5-6-7 éves korban is minden adandó alkalmat használjon fel az óvónő a kiolvasók, rigmusok ismételtetésére. **4-5 kiolvasóval** gazdagodjon a nagycsoportosok mondókarepertoárja. A gyermekek játszanak a **rímes találós kérdésekkel**, alkossanak együtt **rímjátékokat**. Ismételgessék az előző években tanult verseket. Az **új versek (15-20) bemutatása** kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvónő a gyerekeket lehetőleg ne szavaltassa kórusban. Kerülje az éneklő hanglejtést. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra.

A hallott egyszerű meséket önállóan tudják **dramatizálni, bábozni**.

Az óvónő - főleg a délutáni pihenés alatt - olvasson a gyermekeknek folytatásos mesét. A gyermekek próbálják meg a mese **önálló befejezését, új mesék kitalálását**. A nagyobb

gyermek halljanak 15-20 új mesét a nevelési év folyamán. E tevékenység mindennap megjelenik az óvodában.

- Az anyanyelvi nevelés feladatai a vers, mese tevékenység területén:

Megfelelő anyagválasztás, kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználása a gyermeki beszéd- kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében. Az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok). A tevékenység formában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés- megértés- reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése).

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak társaik és maguk szórakoztatására is.
- Megjegyznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.

3./ Ének, zene, népi játék, tánc

A zenei nevelés célja:

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és a népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. A népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának, későbbi értékrendjük alakításában. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző ünnepekhez kötődik. A felnőtt minta utánzásával az éneklés zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

- a közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

- a gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Feladatok:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
  - A 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása.
  - A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
  - A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal.
-
- A felhasznált zenei anyag igényes életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismerjenek meg. A mondókák, énekes játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A **3-4 éves** gyermekek ismerjenek meg elsősorban olyan ölbeli játékokat, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc-, kéz-, új-, lovagoltató játék. A szeretet-kapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű 4-5 hangból álló olyan énekes játékokat ismerjenek meg, amelyek játéka álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszható. A gyermekek mindössze egy-két komponált gyermekdalt tanuljanak meg az ünnepek köszöntésére.

A **4-5 éves** gyermekek tanuljanak mondókákat és még mindig játsszon velük az óvónő ölbeli játékokat. Ők már képesek arra, hogy dúr hexakord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyekkel mozgásuk is jól fejleszhető. Ismerjék meg a csigavonal, hullámvonal, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet már a szinkópa is.

Az óvónő az alkalmi dalokat úgy válassza ki, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni.

Az **5-6-7 éves** gyermekek kiolvasókat különböző játékhelyzetekben is mondjanak. A zenehallgatáshoz olyan műveket gyűjtsön az óvónő, amit maga tud előadni és amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését, az értékes zene iránt. Az óvónő érzelmi hatású dalokat, népdalokat énekeljen, de jelenjenek meg a zenei anyagában a rokon- és más népek dalai, valamint a magyar komponált (népzene) műzene, altatódalok és klasszikus műzene is.

- A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása.

A **3-4 éves** gyermekek tanuljanak meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot, és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok legyenek. E kor legjellegzetesebb játéka az ölbeli játék.

A gyermekek a jóízű játékok közben közvetve szerzik meg a zenei készségeket, és ismerik meg az alapfogalmakat. Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és

énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Érzékeljék különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést. Az óvónő énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe.

Az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, hogy képesek legyenek az áhítatos zenehallgatásra. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenehallgatási élményt.

A **4-5 éves** gyermekek énekelgessenek 4-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megtanulása mellett ismételgessék a 3-4 éves korban tanult dalokat is. Az európai és így a magyar gyermekdalok hangterjedelme is dúr hexakord maradjon.

A körjátékok közül az óvónő már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító játékok, stb.

A tiszta éneklés érdekében a gyermekek minél gyakrabban énekeljenek önállóan. Énekeljenek egyénileg, kisebb csoportban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Mutassák meg lelassított éneklés közben az énekek dallamvonalát.

A gyermekek játszanak kérdés-felelet játékot, változatos szövegekkel, és ritmus motívumokkal. Érezzék az egyenletes lüktetést. A motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztése érdekében. Ezeket a "ritmushangszereket" készítsék el közösen az óvónőkkel, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni a kis "ritmuszenekar" kíséretével.

A zenei élmény legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az **5-6-7 éves** gyermekek tanuljanak meg 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot, 3-4 alkalomhoz illő műdalt. Az óvónő válogasson olyan dalokból, melyben már szünet, szinkópa is előfordul.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító fogyó játékokat is tervezzen, amit e korosztály néptáncának is tekinthetünk.

Az óvónő a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak.

Az óvónő a gyermekek tiszta éneklését a minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat, pl: a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempó változtatással vagy dallambújtatással.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

- Az ének, zene, népi játék hatása a gyermek nyelvi- kommunikációs fejlődésére

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segítse a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása éreztesse meg a nyelv kifejező erejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segítse a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játékok adjanak alkalmat a szókinccs bővítésére.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül egyedül is tudnak énekelni.
- Tudnak élvezettel figyelni a zenehallgatásra.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

4./ Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A tevékenység célja: A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.

A gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító fejlődésének segítése.

Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.

Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.

Az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése a gyakorlásra való ösztönzés.

Előtérbe helyezzük a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladatunk az új megoldások keresése, a kreatív környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

F e l a d a t o k:

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
  - A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.
  - A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
  - Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajz, mintázás, kézimunka tevékenységben.
-
- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő **eszközök** szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum domináljon. Az alkotó-alakító tevékenységekhez a megfelelő **hely** olyan tér legyen, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. Az óvónő a munkaasztalt úgy alakítsa ki, hogy max. 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen. Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen kapcsolódnak be az alkotó munkába, az elrontott, sikertelen lépéseket

javíthatják. Az óvónő a tevékenységhez biztosítson elegendő **időt** is, hogy a gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja. A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez **tárolóeszközökre** van szükség. Az eszközök biztonságos kezelését az óvónő egyenként tanítsa meg a gyermekeknek. A rajzoláshoz, festéshez, mintázás-anyagformáláshoz, origamihoz, építéshez és műalkotással való ismerkedéshez az óvónő gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg a mindennapi szabad játékban is.

- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek, s azok tartalmának, minőségének fejlesztése.

Az óvónő az óvodába kerülő 3-4 éveseknek tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel. Kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása - észrevetve, együttesen gyönyörködve a saját alkotásokban, a mű- és népművészeti szépségekben. A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendelhetők. Ezek ne különüljenek el élesen egymástól. Az óvónő tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándékaltalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a téma.

A gyermekeknek legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba, homokba karcolással, nyomattal. az óvónő segítse a gyermekek képalakító készségének megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendelésével.

A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban. Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva, stb.

A **3-4 éves** gyermekek ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Tudjanak beszélni alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak.

Az óvónő a **4-5 éves** gyermekek alkotó-alakító tevékenységét bővítse. A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával.

Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelése alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rostiront, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásában. A gyermekek alakítsanak ki képeket spárgából, fonalakból, textilből, termékekből.

A plasztikai munkák során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékkukhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándék tárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

A gyermekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában.

Az **5-6-7 éves** gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi, plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A képalakítás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket, pl: domborművek, viaszkarok, lenyomatok, stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek használjanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek plasztikai munkájában is jelenjen meg közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, stb.

Az óvoda "legidősebbjeinek" legyen igénye az ajándékkészítés - elsősorban ünnepekhez kötötten - szülei részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömet.

Az óvónő segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat.

Legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Vonják be szüleiket az óvoda szépítésébe.

A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Az óvónő több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban integrálódnak. Az óvónő tudatosan irányított mikro csoportos, kötetlen formájú tevékenységeket szervezzen. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvónő teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi - plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajz, mintázás, kézimunka tevékenységben:

A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés tudakozódás különböző mondatfajták használata aktív és passzív szókincs bővítése, vélemény nyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Örül alkotásának és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak alkotásaikról.

5./ Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szüksége, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. A rendszeres, örömmel végzett, közösségekben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, az egészséges életvitel kialakításához.

Szervezeti keretei:

- Spontán, aktív játékban megjelenő mozgásos tevékenység
- irányított, mindennapos mozgásfejlesztés
- szervezett mozgásos tevékenység

Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, a társra figyelés képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermek szabad mozgáskedve.

Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítő képességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységnek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján- az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. A mindennapi irányított testmozgás részét képezheti a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (néptánc) segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését.

F e l a d a t o k:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségeinek kielégítése érdekében.

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.

A gyermekek nagy mozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér, mozgásfejlesztő eszközök állnak rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított tevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit az óvónő mindenkor a gyermek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezza.

Az óvónő a 3-4 éves gyermek irányított mozgásos tevékenysége során a nagy mozgások fejlesztésére helyezze a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg a futásgyakorlatokkal (pl. futás különböző irányba, futás feladattal, különböző futásformák gyakorlása.) Játszanak ugrásgyakorlatokat (pl.: szökdelések, sorozatugrások, rövid nekifutásból fellépés, majd leugrás). Ismerkedjenek a dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal (pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba) labda feldobás - elkapás, labda leütés - elkapás, stb.)

A mozgásos játékok adjanak teret a támaszgyakorlatok gyakorlására is (pl: csúszások, kúszások, mászások). A talajtorna eleme is jelenjen meg a játékokban (gurulás a test

hossztengelye körül). A gyermekek játszanak minél több egyensúlyozó játékot. Az óvónő alkalmazzon többféle kézi szert a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. Késztesse a gyerekeket elvárható erő kifejtésre. Az óvónő rendszerint mutassa meg a helyes mintát és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását. A csoportteremben legyen mozgásra készítő eszköz (pl.: bordásfal, labda, karika, szivacs-szőnyeg, stb.). Az óvónő ezeket az eszközöket cserélgesse a gyermekek érdeklődésének megfelelően.

A **4-5 éves gyermekek** természetes mozgásában még mindig a nagy mozgások fejlesztésére kerüljön hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban jelenjenek meg a futásgyakorlatok (pl.: fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással, stb.). Az óvónő szervezzen ugrásgyakorlatokat (pl.: egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből távolugró verseny). A dobásgyakorlatok során próbálgassák a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolra hajításával, haránt-terpeszállásból. Minél gyakrabban játszanak labdagyakorlatokat, annál jobban tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetekben gurítani.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a támaszgyakorlatokat (pl.: csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken).

A talajtorna anyagaként jelenjen meg a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata "a csikórugdálózás".

Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása. A gyermekek játszanak egyensúlyozó játékokat 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútós szereken. Az óvónő tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat. A csoportteremben legyen alkalma a gyermekeknek szabadidőben is ismételtetni a szervezett foglalkozáson megismert mozgáselemeket.

Az **5-6-7 éves** gyermekek mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú - sokféle mozgáselemet ismernek, amit játékos formában szívesen ismételnék. Hangsúlyt kap ennél a korcsoportnál az észlelés, az alakítás, formaállandóság mozgás közbeni fejlesztése, a finommotorika alakítása és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. Az óvónő minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző kézi szereket, pl.: szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat, kendőket.

A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Ismerjék meg a fokozódó futást, gyors futást és a lassú futást.

Végezzenek ugrásgyakorlatokat. Szökdeljenek páros és egy lábon haladással. Végezzenek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépéses nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.

Játszanak dobásgyakorlatokat. Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba. Vezessék a labdát járás, futás közben. A gyermekek tudjanak párokban labdázni.

Végezzenek támaszgyakorlatokat (pl.: pók, rák-járási, talicskázás). Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást.

Egyensúlyozzanak padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a mozgás tevékenységekben:

A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.

Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekek nagy mozgása, finom mozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző verseny játékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.

6./ A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja: a szűkebb és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti - emberi - tárgyi világ értékei iránt. A szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismerést közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosítása. A közösséghez való tartozás, az összefogás érzésének megismertetése. Megismerésük közben megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeinek gazdagítása, problémahelyzetek teremtése, a gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált fejlesztés.

Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését, biztosítson elegendő időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a fenntarthatósági szemléletformálásra, környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a külső világ tevékeny megismerésében.

A spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó.

A megtapasztaláson alapuló megismerés, információ szerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása.

F e l a d a t o k:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása.

- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során.
  - A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása.

A gyermekek közvetlen környezetükben érzékeljék a **környezet esztétikumát**: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát.

A **3-4 éves** gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után, ismerkedjenek az óvoda közvetlen környezetével.

Figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket. Beszélgessenek a család tagjairól, ismerjék meg az óvoda utcáját, boltokat, fodrász üzletet, az ott található intézményeket, az utcában élő állatokat, növényeket.

Beszélgessenek a környezetben látható formákról nagyságbeli, mennyiségi jellemzőkről.

Az óvónő a 4-5 éves gyermekek tapasztalat és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Az óvónő törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására. A gyermekek tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvónő segítségével. Végezzenek rügyzetetést, magvak csíráztatását, hajtást. Közösén készítsenek albumot az évszokról gyűjtött képekből.

A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, üzletkebe, intézményekbe.

Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő állatokat, madarakat, bogarakat ismerjék meg.

A téli időszakban az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek 10-15 perces vadállatokról szóló videofelvételeket megtekinthessenek.

Az **5-6-7 éves** gyermekek ismerjék meg az óvoda tágabb környezetét. Figyeljék meg az évszakok szépségét, a színek árnyalatát, a környezet szennyeződéseit, (víz, föld, levegő) a növények fejlődési feltételeit.

A gyermekek ismerjék meg a gyógyfüveket, mezei virágokat, vadon termő ismertebb növényeket.

Az óvónő szervezze meg az állatok napját (okt. 04.), a víz világnapját (márc. 20.) és föld napját (ápr. 22.). A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre.

A természet kincseit őrző sarokba a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet hasznosítsanak.

Látogassanak el a középületekbe, színházba, kiállításokra, építkezésekhez, iskolába, vasútállomásra.

Legyen ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját.

A gyerekeknek legyen lehetősége - érdeklődésük szerint - többször megnézni az állatokról szóló videofelvételeket.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikro csoportban történik, közvetlen tapasztalat- és élményszerző udvari megfigyelések és séták alkalmával. Az óvónő hetente egy természeti - emberi - tárgyi - környezeti téma megfigyelését tervezzé.

- A gyermekek anyanyelvi nevelés fejlesztése a külső világ tevékeny megismerése során.

A mikro csoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek - óvónő személyes beszélgetéseire. Az óvónő minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdést meg tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyerekek között erősödnek a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Tudják születési helyüket és idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl: alá, fölé, közé, stb.).
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.

7./ Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja: a munka jellegű játékos tevékenység megszerettetésén keresztül olyan készségek, olyan tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését. A személyiség fejlesztés fontos eszköze.

F e l a d a t:

A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása.

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik. Kezdetben az óvónő segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen végezzenek munkajellegű tevékenységet.

Az óvónő mindegyik munkafajtánál, adjon mintát az eszközök használatához, és a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez.

Úgy segítsen a gyerekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét.

Az óvónő értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez. A gyerekek legyenek képesek értékelni saját és társaik munkáját az eredményesség függvényében (pl. naposi munka – terítés).

Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása.

Aktív tevékenység, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok alakításának fontos lehetősége. A saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. A közösségi kapcsolatok a kötelesség – és felelősségvállalás – alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő, pozitív értékelést igényel.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a munka jellegű tevékenységek során

A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra késztetés, kérdés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok- okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

A **3-4 éves** gyermekek az óvónőt figyelve vegyenek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében, a termések, falevelek elszállításában.

Az óvónő a legkisebb óvodásokat is vonja be az alkalomszerű munkába, ami lehet esetleges, de lehet szabályosan ismétlődő. A szabályosan ismétlődő mindennapi munka a rend fenntartásáért végzett tevékenységek (pl: a játékok elrakása, mosása, tisztítása, a terem díszítésében segítségnyújtás).

A **4-5 éves** gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jó előkészíti.) Programunk megerősíti a naposi munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez ajánl. Az óvónő és a dajka közös

megállapodás alapján gondolja végig a naposi munkát és alakítsa ki a gyermekek összehangolt cselekvésláncát.

Alkalomszerű ismétlődő munka játékok helyére rakása, a csoportterem átrendezése, a tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése. Ezeket a munkákat a gyermekek együtt végezzék a felnőttek átgondolt, konstruktív vezetésével. Az óvónő kisebb feladatokkal, megbízásokkal lássa el a gyerekeket. (Pl: információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, jeles napok előkészítése.)

A gyerekek működjenek közre az élősarok gondozásában, a szobanövények átültetésében, az óvodaudvar tisztán tartásában (fű gondozása, avar gyűjtése). Az óvónő segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége gondozni az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt. Az óvónő irányításával készítsék el a kisállatok, madarak étkeit.

Az **5-6-7 éves** óvodások önállóan végzik a naposi munkát. Közösén eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan találják fel az ételeket. Étkezés után szokásrendnek megfelelően mindent a helyére tesznek. Felsőprík a morzsákat, feltörlik az asztal környékét. Az alkalomszerű munkákat a gyermekek önálló vállalkozás alapján végezzék. A gyakori dicséret, elismerés hatásával érzik el, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt a munkában. Végezzenek önálló környezetszépítő munkát, játékok tisztítását, mosását, szárítását, egyszerű javításokat, sütés nélküli édességek, vitaminaláták készítését.

Az óvónő úgy alakítsa a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák.

Minden évszakban segítsenek a járdák, utak tisztításában.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek közösén dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek meglepetést készíteni a kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak és az óvodát segítő iskolának, felnőtteknek.

7.Kapcsolataink

Az óvoda a társadalomban elfoglalt helye szerint kapcsolatban van különböző csoportokkal, szervezetekkel, intézményekkel. A legfontosabb és legszorosabb kapcsolata az óvodába járó gyermekekkel és a gyermekek családjával van.

1./ Az óvoda és a család

Az óvodai nevelőmunkánk a családi nevelésre épül, kiegészíti azt. Sajnos a családban végbement funkcionális változások következtében sok esetben az óvodára hárul a fejlődésben történő lemaradások korrigálása is.

Hangsúlyozzuk a családi nevelés fontosságát, s igyekszünk megteremteni az egyensúlyt a családi és óvodai nevelés között úgy, hogy kiegészítse, gazdagítsa azt.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Óvodánk nyitott a szülők, családok felé, s kölcsönös bizalom, tisztelet, alkalmazkodás és segítségnyújtás megvalósítására törekszik.

Az óvoda- család kapcsolat:

- **Családlátogatás:** a családlátogatás során megismerjük a gyermekek közvetlen környezetét, felmérjük a helyüket a családban, tájékozódunk a családi nevelés elveiről, bizonyos esetekben a gyermekvédelmi felelőssel együtt. A gyermeknek mindenféleképpen nyújtson érzelmi többletet, maradandó emléket.
- **Befogadás:** megismerik a szülők az óvodai életet és megkönnyítik a beilleszkedést. Fontos a bizalomkeltő, együttműködésre készítető stílus, mely a későbbi közösségi életet is meghatározhatja. Biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes légkört tapasztal vagy az ellenkezőjét.
- **Napi tájékoztatás:** napi tájékoztatásra, kapcsolattartásra is szükség van a lehetőségek határain belül (rövid párbeszéd), lényeges információk átadása vagy kifüggesztése az óvoda hirdetőtáblájára.
- **Nyílt napok:** a szülőknek lehetőséget teremtünk a napi életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, s képet kaphatnak a gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítő képességéről.
- **Fogadóóra:** a kapcsolattartás legszemélyesebb formája. Ekkor kerül sor az anamnézis felvételére, egy kötetlen beszélgetésre, amely a gyermek óvodába lépés előtti fejlődéséről ad fontos információkat az óvodapedagógus számára. Az információszerzés történhet írásban is, a szülőknek kiadott anamnézis lap segítségével. A kapott információkat bizalmasan kezeljük, kizárólag a gyermek fejlesztése/fejlődése érdekében használjuk fel.
A fogadóóra továbbá lehetőséget ad a gyermek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatok megbeszélésére a segítségnyújtásra. Megteremti az együttnevelés lehetőségeit.
- **Szülői értekezlet:** tájékoztató, segítő szándékkal szerveződnek. Az együttes találkozások a közös gondolkozást segítik elő. Ha speciális a téma az mindig gyermekközpontú és egyéni fejlesztést segítő (pl.: első osztályos tanítónő). Formája mindig az adott csoport óvodapedagógusától függ (körbeülés, vendéglátás).
- **Szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek:** ezek az események emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségekben, mint belső tartalmukban. Ezek keretei csoportonként változóak.

- A Szülői Szervezet: az óvoda és a család kapcsolatának alakulásában fontos szerepet tulajdonítunk a Szülői Szervezetnek, a folyamatos együttműködésben számítunk kezdeményező, véleménynyilvánító munkájukra.
- Az óvoda vállalja az inkluzív nevelés értékeinek indirekt közvetítése mellett a szemléletformálás direkter módszereit is (előadás, vitaindító, cikkek ajánlása, faliújságra helyezése).
- Szemléletformálás a családon belüli arányos munkamegosztás működtetése érdekében. Figyelem ráirányítása arra, hogy a gyermek szabadon kifejezheti személyes képességeit, szabad választási lehetőséggel bír anélkül, hogy szigorú nemi szerepek által meghatározott korlátozások vonatkoznának rá (kézműveskedő, főzőcskéző, babázó, lányokkal játszó kisfiú, építkező, autózó, szerelő, főleg fiúkkal játszó kislány).
- Szemléletformálás: az iskolára való előkészítés az óvodában nem külön feladat, foglalkozás, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye, az iskolai beilleszkedés közvetett segítségével az óvoda kiegészíti a családi nevelést. A szülőket tájékoztatjuk a kimenő gyermekek aktuális fejlettségi szintjét, fejlődési jellemzőit, fejlesztési feladatait tartalmazó dokumentum kérésének és iskolába általuk való továbbításának lehetőségéről.

2./ Az óvoda és az iskola

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez. Törekszünk egymás nevelési céljainak, a nevelés fejlesztés tartalmi megvalósulásának kölcsönös megismerésére.

A kapcsolattartás formái:

- Látogatások: a nagycsoportosok ellátogatnak leendő iskolájukba, megismerkednek az iskola légkörével és az iskola első osztályosok egy óráján tevékenyen is részt vesznek. Ezzel is elősegítjük az iskolai beilleszkedésüket.
- Tapasztalatcsere: a leendő első osztályos tanító néni többször ellátogat az óvodába, s közben megismerkedik azokkal a gyerekekkel, akiket majd tanítani fog.
- Tájékoztatás: tájékoztatás az iskolába készülő gyermekek szüleinek. Az iskola igazgatója és a leendő tanító néni bemutatja az iskolát, megismerteti a szülőkkel a nevelési-oktatási módszereket.
- Egymás rendezvényein, ünnepein történő megjelenés, közreműködés.
- Az iskolai beilleszkedés tapasztalatainak megbeszélése: az első osztályba ellátogatnak a gyermekek volt óvónői. A fejlődés üteméről egyes gyermekekről kicserélik a tanítónővel tapasztalataikat.
- Együttműködés az óvodából az iskolába való átmenet megkönnyítése érdekében. Konzultáció az óvodai nevelésről. Konzultáció az óvodából iskolába érkező gyermek átmeneti állapotának jellemzőiről.

3./ Az óvoda és a közművelődési intézmények.

Kapcsolatunk a Művelődési házzal és a könyvtárral:

A Művelődési házban az óvodás korú gyermekeknek szervezett rendezvényeken (pl: bábjáték, mesejáték, népi hangszerbemutató, közös barkácsolás, stb.) részt veszünk.

4.Az óvoda egyéb kapcsolatai:

- Fenntartóval: a fenntartó meghatározza munkák feltételeit és annak rendjét. A kapcsolat egyfelől hivatali másfelől támogató, segítő jellegű.
- Szakszolgálatok: Szakértői bizottság, Pedagógiai szakszolgálat és szaktanácsadással segítik munkánkat.
- Szociális intézményekkel való kapcsolattartás: szociális segítő, gyermekjóléti szolgálat, védőnő, orvos, fogorvos, szociális segítő
- Gyermekjóléti Szolgálat: a hátrányos (veszélyeztetett) helyzetben lévő családok problémáját orvosolja. Az óvoda jelzése vagy a szülő kérésére segíti a családokat anyagi vagy más jellegű problémájuk megoldásában is.
- Orvos, védőnő, fogorvos: szűrővizsgálatok megszervezése: fogászati szűrővizsgálat, a gyermekek egészségi állapotának figyelemmel kísérése, szükség esetén további vizsgálatokra utalják a gyermekeket.
- Bölcsődék:
- Oktatási Hivatal, POK,

5. Kapcsolattartás formái:

- látogatás,
- tájékoztatás, információ csere
- megbeszélések,
- rendezvényeken való részvétel.

8. Inkluzív pedagógia – Integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással- a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket

Gyermekvédelmi feladataink:

A gyermek testi, szellemi, erkölcsi, anyagi érdekeit előmozdító szociális, jogi, egészségügyi és pedagógiai tevékenységek és intézkedések összessége.

Célunk a gyermekek védelme, a családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése, megszüntetése, a gyermek mindennekfelett álló érdekeit figyelembe véve. Segítsük őket hátrányaik leküzdésében, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, fejlődési ütemüket, a felzárkózásban, társadalmi esélyegyenlőségük biztosításában.

Minden gyermeknek joga van arra, hogy egyediségéhez optimálisan illeszkedő pedagógiai rendszerben a számára a legkevésbé korlátozó és legkevésbé szegregált környezetben nevelkedjen, ez a gyermekek oldaláról szükséglet, a felnőttek számára kötelesség. Az esélyegyenlőségek csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével, a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

Feladataink:

1. A gyermek kiegyensúlyozott testi, lelki, szellemi, erkölcsi fejlődésének biztosítása. A gyermekek egészséges fejlődésének figyelemmel kísérése, a rendellenességek időben történő észrevétele, az okok feltárása, orvoslása pedagógiai módszerekkel, eszközökkel.
2. A cél elérése érdekében együttműködés a szülőkkel, szakemberekkel (orvos, pszichológus, gyógypedagógus, gyermekjóléti szolgálat).

A gyermekvédelmi munka sikerességének érdekében az óvoda együttműködik a:

- szociális segítővel
- gyermekjóléti szolgálattal
- gyermekotthonokkal
- polgármesteri hivattal
- védőnővel
- gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
- pedagógiai szakszolgálat, szakértői bizottság

A vezető óvónő feladata a gyermek és ifjúság védelmi munka irányítása. Ha az óvoda nem képes a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel megszüntetni, segítséget kér más szervektől.

A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

- Gyermkeink szociokulturális háttere kiegyensúlyozott és jó képet mutat. Munkánk tervezésénél azonban figyelembe kell vennünk az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg egyszülős, vagy nevelő szülők által nevelt családokét.
- **Felelőségünk különösen nagy a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében és fejlesztésében.** A hátrányos helyzet esetenként a **gyermek**

veszélyeztetettségét is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

- **Feladatunk** az óvoda világát nehezen elfogadó, illetve együtt nem működő, esetleg gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre készítő - **kapcsolattartás.**

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje
- A család lakhelye és környezete
- A gyermek és/vagy szülő egészségi állapota
- A családtagok száma

Környezeti okok lehetnek

- Sokgyermekes család: 3 vagy több gyermek
- Szűkös lakásviszonyok: a család magas létszáma, több generáció együttélése
- Szülők iskolázatlansága
- Nevelési hiányosságok: kettős nevelés, felügyelet és gondozás hiánya, helytelen bánásmód (brutalitás), érzelmi sivárság, közömbösség, könnyelmű, felelőtlen életvitel, bűnöző családi háttér
- Negatív hatású baráti kör

Anyagi okok lehetnek

- Munkanélküliség
- Létfelmarad alatti 1 főre jutó jövedelem
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

Egészségügyi okok

- Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság
- mozgáskorlátozottság
- érzékszervi károsodás (látás, hallás...)
- szervi rendellenesség
- Tartós betegség
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében

- Anyagi támogatás lehetőségeinek kiaknázása
- Az önművelés igényének kialakítása
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása

- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakításának segítése: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés
- A testnevelés és sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére

- Differenciált fejlesztés.
- Egészségnevelés
- A sport és egyéb mozgástevékenységek megismertetése, megszerettetése
- Interkulturális ismeretnyújtás: Pl. életvezetés, cigány irodalom, a cigányság története
- Tehetségigéretes gyermekek felkészítése
- Felzárkóztató foglalkozás a valamilyen területen lemaradóknak
- Igény szerint ügyelet biztosítása: szülői értekezletek és fórumok időtartama alatt
- A családi életre nevelés tanítása: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- Mozgáslehetőség biztosítása
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása.

Szülőknek felajánlott segítség

- Közös programokon történő részvételi lehetőség az óvodában: nyitott napok, barkácsolás, kertgondozás, stb.
- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, családi beszélgetéseken (fogadó órákon), a gyermekvédelmi megbízott által szóban, valamint írásos tájékoztatón keresztül

Differenciálás: a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek típusai:

Tanulási problémákkal küzdő gyermekek

- **tanulási nehézséggel küzdők** (például: lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok)
- **tanulási zavarral küzdők** (például: diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba)

Magatartászavarok miatt problémás gyermekek

- **visszahúzódó** (regresszív) és depresszív viselkedésű gyermekek (félénk, csendes, visszahúzódó stb.) Eredményhez vezethet a csoportos és a párban folyó munka, a testre szabott differenciált egyéni munka, motiválás, stb.
- **ellenséges** (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű gyermekek (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív stb.) Inkább egyéni feladattal köthető le, fontos a velük megbeszélte egyéni vállalások, követelmények következetes számonkérése az eredmények,

pozitívumok kiemelése, megerősítése mindkét típust motiválja, segítheti a beilleszkedést, a társak általi elfogadást.

Kivételes képességű gyermekek, tehetségesek

- **intellektuális tehetség** (a különböző tudományterületeken kimagasló: matematikai, fizikai, nyelvi stb.)
- **művészi tehetség** (képzőművészeti, zenei)
- **pszicho motoros tehetség** (sport, tánc, kézügyességet igénylő terület)
- **szociális tehetség** (vezető, szervező, irányító)

Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés - a tehetségígéretes gyermekek felismerése

- a tehetségnevelés/tehetségfejlesztés/tehetséggondozás a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik
- a pedagógusoknak és a családnak ismernie kell azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása tehetség ígéretes gyermeket sejtet:
- a kivételes tehetségek jellemzői: megszállottság, fokozott kritikai érzék, állandó önelégedetlenség
- a valamilyen területen kiemelkedő gyermekek teljesítményei nem mindig jók, munkavégzésük, fejlődésük nem egyenletes, és gyakran nem vesznek részt a „munkában”

A tehetségfejlesztés módjai közül óvodánkban elsősorban a gazdagítás –dúsítás módszerét alkalmazzuk. A tehetségígéretes gyerekek társaikkal együtt vesznek részt a különböző tevékenységekben, azonban a nap bizonyos idejében az óvodapedagógusok által differenciált „gondozásban” részesülnek. Minden esetben felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy tehetség ígéretes gyermekeiket milyen óvodán kívüli tehetséggondozó intézményekbe célszerű az óvodai nevelési időn túl is fejleszteni.

Különleges bánásmódot igénylők még: csoportok

- a nemzeti kisebbségekhez tartozók
- a bevándorlók

Eltérések

- Az anyanyelv és a többségi nyelv birtoklása
- Kulturális sajátosságok; eltérés a többségi kultúrától
- Csoportkohézió; a többséghez való viszony

A sajátos nevelést igénylő gyermekek befogadása és fejlesztése

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. tv. A sajátos nevelési igényű-mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő-gyermekek, eredményes fejlesztésének biztosítására kiemelt figyelmet fordít.

Tartalma:

- Intézményünk alapelvei, céljai, feladatai.
- Az SNI gyermekek jellemzői, a fejlesztés alapelvei, céljai, feladatai.
- Az együttnevelésben résztvevő integrált SNI gyermekek sajátos nevelési igényéből következő feltételek biztosítása.

Intézményünk alapelvei, céljai, feladatai

Alapelv

Óvodánk az inkluzív pedagógiai gyakorlat keretei között részt vesz abban a folyamatban, amely a többségi társadalom toleranciáját, segítőkészségét fejleszti, s egyben a sajátos nevelési igényű gyermekek társadalmi integrációját segíti.

Távlati cél

Az egyéni képességek, fejlettségi szint mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése.

Célok

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai életét kívánjuk elősegíteni, miközben gyermekeinknek lehetőséget nyújtunk a másság megismerésre, elfogadására, a megfelelő segítségnyújtás módjainak megtapasztalására.

Az óvodai integráció célja, hogy ezek a gyermekek a pedagógiai többlétszolgáltatást ne elkülönülten, hanem a többi kisgyermekkel együtt kapják meg.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, a többi gyermekkel való együtt haladás tekinthető, amelynek eredményes megvalósítását az alábbi feladatok segítik:

Feladatok

- Óvodánk pedagógusainak, a szülők, és gyermekek közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadására,
- óvoda pedagógusaink részvételének biztosítása (lehetőségekhez képest) a szakirányú módszertani és speciális képzéseken, és tapasztalatcseréken,
- a szülők szülői értekezleten való felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadására,
- SNI gyermeket nevelő szülők fogadóórán történő tanácsadása, és megsegítése, azaz a szülő önmagán való segítség támogatása,
- Folyamatos kapcsolattartás a speciálisan képzett szakemberekkel, a Nevelési Tanácsadóval, a Szakértői Bizottságokkal fejlesztési irányok kijelölése, specifikus feladatok megtervezése és értékelése mellett.

Az SNI gyermekek jellemzői, a fejlesztés alapelvei, céljai, feladatai

Óvodánkban az Alapító Okiratban meghatározott típusú sajátos nevelési igényű gyermekeket fogadunk, ha a Szakértői Bizottság, Pedagógiai szakszolgálat integrált nevelésre tesz javaslatot, és óvodánkat jelöli ki a gyermek számára.

Beszéd fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető enyhe rendellenességgel küzdő gyermekek

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akinél veleszületett vagy szerzett idegrendszeri, működési zavarok és környezeti hatások következtében jelentős mértékű a beszédbeli akadályozottság. Az akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális diszlália, súlyos orrhangzóság stb.) illetve a beszédhibához csatlakozó magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, az utánzókéesség gyengeségében nyilvánul meg. Ennek következtében átmeneti, illetve tartós zavarok léphetnek fel a nyelvi, kommunikációs képességekben, szociális kapcsolatok kialakításában.

Alapelvek:

A fejlesztést csak komplex kivizsgálás után lehet elkezdeni (Szakértői Bizottságok, Nevelési Tanácsadó)

A sajátos nevelési igény kielégítése mindenkor gyógypedagógiai tanár, terapeuta és/vagy pszichológus közreműködését igényli. A rehabilitációs célú nevelés egyéni terápiai terv alapján történik. Logopédus által kerül sor a tervszerű fejlesztésre, melynek során a beszéd állapotának felmérésétől a terápiai terv meghatározásán túl a komplexitás és a folyamatkövetés is megvalósul.

A sérült funkciók miatt biztosítani kell a folyamatos stimulációt és a fejlesztés folyamatosságát és kiszámíthatóságát.

A képesség tervszerű fejlesztése az egyéni sajátosságokhoz – életkori sajátosság, játékoság elve – szabottan történjen, annak érdekében, hogy a gyermekek sérülésüket kompenzálva, lehetőségeikhez mértten meg tudják állni a helyüket a környezetükben.

Mindig szem előtt tartva az önállóságra való nevelés elvét, és a gyermek állapotának megfelelően biztosítani kell a fejlődést legjobban elősegítő környezet, a megfelelő segédeszközöket és terápiákat.

Cél:

Fejlesztés által, a sérülés súlyosságától függően a hátrányos következmények csökkentése, vagy ellensúlyozása, lehetőséghez képest a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjának megteremtése.

A nevelés és fejlesztés során a sérülésekből adódó hátrányok messzemenő figyelembe vétele mellett, a gyermek széleskörű kommunikációjának, megismerő funkcióinak fejlesztése az önállóság és a szociális képességek fejlődése érdekében.

Feladatok:

A nevelés szervezeti keretének, az alkalmazott speciális módszer és eszközrendszer megválasztása minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek meghatározása.

A beszéd fogyatékos gyermekek egyéni és csoportos fejlesztéseinek változatos szervezeti kereteinek megteremtése.

Kapjon minden gyermek segítséget a sérüléséből adódó, gyengébb kommunikációs kompetenciájából eredő hátrányának és ezzel összefüggő egyéb nehézségének leküzdéséhez.

A módszerek megválasztásakor életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, és a korrekció adott szakaszának figyelembe vétele szükséges.

Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, mozgás, kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, speciális terápiák alkalmazása intenzív, komplex nevelési környezetben valósuljon meg a szakember irányítása mellett.

A megismerő funkció vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekek

A megismerésben fellelhető elmaradás, a beilleszkedési és magatartási zavarok hátterében részképesség zavarok, kóros hyperkinetikus, vagy kóros aktivitászavar és/vagy figyelemzavar, pszichikus funkciók fejletlensége vagy a felsoroltak akár halmozott előfordulása áll fenn.

Nem határozhatunk meg egységes jellemző jegyeket, mert azok, az egyes állapotok a tünetek/tünet együttesek komplexitásától függően a funkciógyengeségtől a komplex személyiség-, illetve általános megismerési és elsajátítási zavarig terjedhetnek. A részképesség zavarok körébe a gyermek óvodai beilleszkedése, a különböző tevékenységek, ismeretek elsajátításának nehézségei, a képességek deficitje, valamint az általuk kiváltott, következményes magatartási és/vagy megismerési zavarok komplex tünet együttese tartozik. Jellemző, hogy az adott részképességben az intelligencia szintjének ellentmondó súlyos elmaradás mutatkozik, valamint teljesítményszórás mutatható ki az intelligenciafaktorok, a mozgáskoordináció és a beszéd szintje között.

A fejlesztés alapelvei

A részképesség zavar tüneteit mutató gyermekek sajátos nevelési igényeinek kielégítése a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, terapeuta és/vagy pszichológus közreműködését igényli. A rehabilitációs célú nevelés egyéni terápiais terv alapján történik.

Amennyiben részesült korafejlesztésben, a korai fejlesztésre kell építeni.

Cél

Az egészséges, harmonikus személyiség, a beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítás, valamint az iskolai potenciális zavarok megelőzése.

Feladatok

- alapmozgások kialakítása és fejlesztése
- szociális készségek fejlesztése
- kognitív funkciók fejlesztése
- önkiszolgálás fejlesztése
- az adekvát játékhasználat elősegítése
- tudatos önállóságra nevelés
- egészséges énkép és önbizalom kialakítása
- kudarcűrő-képesség növelése.

Az együttnevelésben résztvevő integrált SNI gyermekek sajátos nevelési igényéből következő feltételek biztosítása

A sajátos nevelési igény kifejezi

A gyermek életkori sajátosságainak fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását.

Az óvodai beilleszkedéshez, tevékenységek, ismeretek elsajátításhoz szükséges képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszhetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé a mindennapi nevelőmunkában.

Személyi feltételek biztosítása

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésében, oktatásában fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógusok és dajkák alkalmazására/ kinevelésére törekszünk, akik

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készítenek, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosítanak a differenciált nevelés, ismeretanyag elsajátítása céljából,
- individuális módszereket, technikákat alkalmaznak,
- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keresnek,
- alkalmazkodnak az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködnek különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépítik a pedagógiai folyamatokba.

A pedagógusok továbbképzési tervében támogatjuk azokat, akik SNI gyermekek integrált neveléséhez szükséges szakirányú képzésben kívánnak részt venni.

Módszertani feltételek biztosítása

Az integráció alapvető pedagógiai feltételei a nevelés differenciálásával függnek össze.

A nevelés differenciálásának fontos feltétele az ismeretek individualizálása. Ez az alábbi három dolgot jelenti:

A célok szerinti differenciált képesség, ismeret elsajátítás elve:

A célok individualizálását, vagyis azt az alapvetet, miszerint minden gyermek számára más célt jelölünk ki.

Mivel a gyerekek különbözőek, a pedagógiai munkánk során különböző célokat kell kitűznünk velük szemben. Természetesen vannak közös elemek a csoporton belül, vagy a célok elérhetőségének szintjében, vagy pedig teljesen eltérő célok megfogalmazásával kell a különbséget megjelenítenünk.

A differenciált segítségnyújtás elve

A módszerek individualizálását az intézkedések és módszerek differenciálása, széleskörű módszertani bázis alkalmazása, a pedagógiai segítségnyújtás gyermekhez igazítása jelenti.

Egyéni teljesítmény-értékelés elve

A teljesítmény értékelésének individualizálása során figyelembe vesszük a gyermek meglévő, vagy sérült képességeit, erőfeszítéseit, motivációját, szükség esetén még a család szocio-kulturális jellemzőit is.

A gyakorlati munkában a differenciálás alatt azt a folyamatot értjük, amelynek eredményeképpen a fejlesztést az egyes gyermekek szükségleteihez igazítjuk. A gyermekek hatékony fejlesztésének segítése a cél, a differenciálás önmagában nem. Abban a pillanatban, ha a gyerekek egyénileg, párban, vagy kiscsoportban dolgoznak, elősegítjük az aktív részvételüket. A gyerekek hatékony munkáját az egymással kapcsolatos kölcsönös függőség kialakításával erősíthetjük meg. Ahhoz, hogy ez a fajta munka létrejöhsen, különböző szervezési, feladatátadási szerepeink vannak, valamint a fejlesztés célja is új elemekkel bővül.

Tárgyi feltételek biztosítása

A tárgyi feltételeket folyamatosan, az elhasználódás mértéknek megfelelően, az integrálható gyerekek típusának, és sajátos nevelési igényének megfelelően szerezzük be.

Helyiségek, terek kialakítása, berendezése

A sajátos nevelési igény típusához, az egyénhez igazított nevelési/fejlesztési környezet kialakítása és feltétele a sikeres munkának.

Intézményünkben kihasználatlan helyiség nincsen.

Együttműködések, felelőségek

Célunk:

Integrált nevelés csak a különböző szakemberek (óvodapedagógusok, gyógypedagógusok egyéb speciális szakemberek), szülők együttműködése keretében lehetséges, ezért tervezett és tudatos kapcsolatépítésre, egységes követelmények teremtésére törekszünk.

Feladataink

Az együttműködés új formáinak, kereteinek kialakítása és működtetése, amely nem egymás mellettséget, hanem olyan együttes tevékenységet jelent, amelyben az eltérő pedagógiai kompetenciákkal rendelkező szakemberek szakismeretei, pedagógiai kultúrája pozitívan hathat egymásra és ezáltal pedagógiai tevékenységük eredményességére.

Az óvodapedagógus feladatai

Az integrált gyermekkel kapcsolatos összes tevékenység koordinálásáért a csoport óvodapedagógusa felelős.

Az óvodapedagógus feladata a kapcsolattartás a Szakértői Bizottságokkal, kontrollvizsgálatok időpontjának jelzése, a különféle szakemberekkel (pszichológus, gyermek-neurológus), gyermekvédelmi megbízott, Gyermekjóléti Szolgálat munkatársaival való együttműködés.

Ismerje meg a sérült gyermek családi körülményeit, hogy milyen együttműködésre számíthat.

Rendszeres megbeszélést folytat a szülővel - dajkával az egységes követelmények támasztása érdekében.

A csoport mindkét óvodapedagógusa rendszeres tájékoztatást nyújt az intézmény vezetőségének a gyermek fejlődéséről, problémákról, az elért eredményekről.

Ő felel az integrált gyermekkel kapcsolatos dokumentációért, a szükséges információk elosztásáért, miközben figyelemmel van a személyi adatok védelmére és a titoktartás kötelezettségére.

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása **nevelési alapelveinkben és értékeinkben** rejlik, miszerint minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz. Intézményünk óvodapedagógusainak alapvető feladata, hogy az ellátott gyermekek hozzájussanak mindahhoz, amely a gyermeki személyiség szabadon történő kibontakoztatásához szükséges.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell

- a teljesítmények értékelése során
  - az óvodai ellátáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során

- gyermeki jogok gyakorlása során
- az óvodai ellátással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során (a jogszabály alapján járó juttatások, illetőleg a nevelési-oktatási intézmény mérlegelése alapján adható juttatások)
- az óvoda feladata az is, hogy a tehetségígéretes és képességeihez viszonyítva rosszul teljesítő gyermek részére segítséget nyújtson
- érvényesíteni kell az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során
- a gyermek csoportban való elhelyezése során
- szülői igény esetén vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló nevelésben részesüljön
- megfelelő számú szülői igény esetén nemzetiségi nevelésben részesüljön

9. Érvényességi rendelkezés

Az óvodai nevelési program érvényességi ideje

2013. szeptember 1 – határozatlan ideig

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai

- a program bevalását figyelemmel kísérő ellenőrzést, értékelést követő módosítási javaslat
- a nevelőtestület 70%-os indítványa
- feladatellátás változása
- jogszabályi elvárás

A programmódosítás előterjesztése

- Írásbeli előterjesztés az óvoda nevelőtestületének
- Előterjesztést követő véleménykérés – döntés – módosítás elfogadása

A program nyilvánossága

Az óvoda nevelési programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető. Az óvoda honlapján elérhető.

Egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézménynél tekinthető meg:

- az óvoda székhelyén
- az óvoda telephelyén

Az óvodapedagógusok a szülői értekezletek alkalmával nyújtanak tájékoztatást a program tartalmáról.

A szülő kérésére az óvodavezető előre egyeztetett időpontban szóbeli tájékoztatást nyújt.

A program egy példánya a többi intézményi szabállyal együtt – nyilvános, átolvasásra elkérhető, de az intézményből nem vihető el.

Legitimálás

Elfogadta a Délegyházi Napsugár Óvoda nevelőtestülete a 2025.08.27-én tartott határozatképes ülésén 100 %-os igen szavazattal, határozatával.

Jóváhagyta a Délegyházi Napsugár Óvoda Igazgatója.

.....
Nagyné Halai Zsuzsanna
Óvodaigazgató

3. Hatályos: 2025.09.01.

4. Érvényes: A kihirdetés napjától visszavonásig

5. Módosítható: Alapító Okirat módosítása esetén.

A nevelőtestületi létszám / 70% / feletti javaslata alapján.

Jogszabály változás esetén.

10. A program ellenőrzése, értékelése

A program sikerkritériumát "A fejlődés eredménye az óvodáskor végén" címmel kiemelt programelem tartalmazza. Ehhez viszonyítva ellenőrizhető, értékelhető a gyermekek fejlettségi szintje.

A programhoz a következő szakmai dokumentumok elkészítése szükséges:

- Alapító okirat
- SzMSz
- Házirend
- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának irányelvei
- A vezető óvónő pedagógiai, működési terve.(munkaterv)
- Tervezési időkerete: 1 nevelési év.
- A gyermekcsoportok nevelési-fejlesztési terve - nevelési terv.
- Tervezési időkerete: ½ évente ovi-KRÉTA
- Tevékenységi terv.
- Tervezési időkerete: ovi-KRÉTA
- Szervezési munkák.
- Tervezési időkerete: ovi-Kréta

11. Felhasznált irodalom:

- 1./ A 363/2012.(XII.17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 2./ Az óvodai nevelés programja Bp. OPI, 1989. 7-283 p.
- 3./ Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Bp. Gondolat, 1978. 5-276 p.
- 4./ Kovács György - Bakos Éva: Játék az óvodában. Debrecen, Szerzői kiadás, 1995. 1-244 p.
- 5./ Tarján Gábor: Mindennapi hagyomány. Dabas, Mezőgazdasági Kiadó, 1984. 1-194 p.
- 6./ Kósa - Szemerkenyi: Apáról fiúra. Bp. Móra Kiadó, IV. kiadás. 1973. 1-276 p.
- 7./ Kósa Csaba: Esztendő, te vígságszerző. Bp. Móra Kiadó, 1988. 1-110 p.
- 8./ Dankó Ervinné dr.: Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban. Bp. Dinasztia Kiadó, 1993. 55-111 p.
- 9./ Molnárné Lóczi Tünde: Drámajátékok az óvodában. Szeged, KOMA, 1996. 4-14 p.
- 10./ Forrai Katalin: Ének az óvodában. Bp. Editio Musica, 1974. 1-249 p.
- 11./ Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában. Bp. Zeneműkiadó, 1982. 7-289 p.
- 12./ Nagy Jenőné: Óvodai Nevelés a Művészetek Eszközeivel, választható óvodai program.
- 13./ Balázsné Szűcs Judit: Miből lesz a Cserebogár? Bp. Alex typo Kiadó, 1992. 7-114 p.
- 14./ Kondacs Mihályné - Podmaniczky Mária: Vizuális nevelés az óvodában. Bp. Calidra Kiadó, 1993. 3-87 p.
- 15./ Gaál Sándorné - Kunos Andrásné: Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában. Szolnok, Color Print Nyomda, 1996. 5-238 p.
- 16./ Dr. Tótszöllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában. Bp. FER-CO Kft. és a Váci Ofszet Kft. 1994. 5-131 p.
- 17./ Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés - de hogyan? NAT-TAN Sorozat Bp. OKI. 1996. 1-128 p.
- 18./ Porkolábné Balogh Katalin: Szempontok az óvodáskorú gyermekek fejlettségének megállapításához. Szolnok, JNSzM. Pedagógiai Intézet, 1983. 1-20 p.

